

ΤΑ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΑ

Πολιτική (ουσ.): η συντονισμένη δράση ατόμων και κοινωνικών ομάδων, με σκοπό να πετύχουν στόχους που αφορούν το κοινωνικό σύνολο.

Πολίτευμα: Το πολιτειακό καθεστώς (σύστημα) με το οποίο ρυθμίζεται η άσκηση της πολιτικής εξουσίας, τα καθήκοντα και οι υποχρεώσεις αρχόντων και αρχομένων.

Δημόσιος βίος: η πολιτική ζωή, οι παράγοντες που τη διαμορφώνουν και ο τρόπος άσκησης των κρατικών λειτουργημάτων.

Πολιτικό σύστημα (ουσ.): το οργανωμένο σύνολο που περιλαμβάνει τους μηχανισμούς διακυβέρνησης του κράτους (π.χ. Κυβέρνηση), καθώς και τις δομές και τις διαδικασίες, μέσω των οποίων οι μηχανισμοί αυτοί αλληλεπιδρούν με την κοινωνία (π.χ. λειτουργία πολιτικών κομμάτων).

Μοναρχία (ουσ.): το πολίτευμα, στο οποίο πηγή και φορέας της εξουσίας είναι ένα μόνο φυσικό πρόσωπο, ο μονάρχης (ή βασιλιάς).

Ολιγαρχία (ουσ.): το πολίτευμα, στο οποίο η πολιτική εξουσία ασκείται από ορισμένο αριθμό προσώπων που θεωρούνται προνομιούχα έναντι των υπολοίπων, λόγω π.χ. αριστοκρατικής καταγωγής ή επειδή ανήκουν σε ορισμένο κόμμα κτλ

Δημοκρατία: πολίτευμα, στο οποίο η πολιτική εξουσία πηγάζει από τον λαό και ασκείται προς όφελός του λαού

Φιλελευθερισμός (ουσ.): α) το σύνολο των ιδεών και αρχών με τις οποίες επιδιώκεται η διασφάλιση της πολιτικής, οικονομικής και θρησκευτικής ελευθερίας σε μια κοινωνία, β) οικονομική θεωρία, σύμφωνα με την οποία η αγορά και οι δυνάμεις της πρέπει να αφήνονται να λειτουργούν ελεύθερες. Ο ρόλος του κράτους πρέπει να περιορίζεται στη διαμόρφωση του πλαισίου, στο οποίο διεξάγεται ο οικονομικός ανταγωνισμός και στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών.

Καπιταλισμός (ουσ.): από την αγγλική λέξη ‘capitalism’ (<αγγ. ‘capital’: κεφάλαιο). Καπιταλισμός είναι η κεφαλαιοκρατία, το οικονομικό και γενικότερα κοινωνικό σύστημα που στηρίζει τη λειτουργία του στην ύπαρξη ιδιωτικών κεφαλαίων. Το κεφάλαιο (ο συσσωρευμένος πλούτος) επενδύεται από τους ιδιώτες κατόχους του (καπιταλιστές – κεφαλαιούχους) με σκοπό το κέρδος.

Σοσιαλισμός (ουσ.): (<λατ. socius: σύντροφος, εταίρος). Θεωρία και σύστημα κοινωνικής οργάνωσης, στο οποίο τα μέσα παραγωγής και κατανομής αγαθών κατέχονται και ελέγχονται από κοινωνικές ομάδες, κοινότητες ή από το κράτος και όχι από ιδιώτες.

Κομ(μ)ουνισμός (ουσ.): το πολιτικό δόγμα ή κίνημα που βασίστηκε στον μαρξισμό και επιδιώκει την ανατροπή των καπιταλιστικών καθεστώτων και την εγκαθίδρυση αταξικής κοινωνίας.

Προλεταριάτο (ουσ.): (ετυμ.< λατ. proletariatus<proles: γόνος, απόγονος, τέκνο). Η εργατική τάξη. Ο όρος προέρχεται από την κοινωνική διάρθρωση της αρχαίας Ρώμης. Οι προλετάριοι αποτελούσαν την κατώτερη οικονομική τάξη, που, ελλείψει εισοδημάτων, δεν εισέφερε στην Πολιτεία, παρά μόνο τους απογόνους της (‘proles’), οι οποίοι υπηρετούσαν ως στρατιώτες. Ο όρος χρησιμοποιήθηκε από τον Μαρξ για να δηλώσει την τάξη των μισθωτών εργατών που δεν κατέχει ή δεν ελέγχει τα μέσα παραγωγής

ΜΟΡΦΕΣ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΩΝ

Τα πολιτεύματα, ανάλογα με το ποιος ασκεί την εξουσία, διακρίνονται σε:

α) μοναρχικά

Στα πολιτεύματα αυτά πηγή και φορέας της εξουσίας είναι ένα μόνο φυσικό πρόσωπο, ο μονάρχης (ή βασιλιάς). Η βούληση του μονάρχη είναι η υπέρτατη βούληση μέσα στην πολιτεία. Η εξουσία του είναι απεριόριστη (*απόλυτη μοναρχία*).

β) ολιγαρχικά

Είναι τα πολιτεύματα στα οποία η πολιτική εξουσία ασκείται από ορισμένο αριθμό προσώπων. Τα πρόσωπα αυτά θεωρούνται προνομιούχα έναντι των υπολοίπων, λόγω αριστοκρατικής καταγωγής ή ένταξής τους σε συγκεκριμένο κόμμα.

γ) δημοκρατικά

Είναι τα πολιτεύματα στα οποία κυρίαρχος είναι ο λαός (ο «*δήμος κρατεί*», δηλαδή κυριαρχεί). Πηγή και φορέας της πολιτικής εξουσίας στο δημοκρατικό πολίτευμα είναι ο λαός. Η βούληση του λαού είναι η υπέρτατη βούληση μέσα στην πολιτεία. Τα συστατικά στοιχεία του δημοκρατικού πολιτεύματος είναι η ελευθερία και η ισότητα.

ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΣΜΟΣ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Πολίτης

Αισθήματα φόβου, ανασφάλειας
Ανελευθερία
Κατάφωρη παραβίαση των ανθρωπίνων
δικαιωμάτων (παρακολούθηση,
παράνομες συλλήψεις, βασανιστήρια)
Εξευτελισμός της ανθρώπινης
αξιοπρέπειας
Αποκλεισμός και διώξεις
των αντιφρονούντων

Πολίτης

Αισθήματα ασφάλειας - σιγουριάς
Η δημοκρατία κατοχυρώνει όλες τις
ελευθερίες και τα δικαιώματα του πολίτη
Η δημοκρατία προσφέρει ίσες ευκαιρίες
μόρφωσης και πνευματικής ανάπτυξης
δωρεάν παιδεία, ελεύθερη έρευνα και
διακίνηση ιδεών
Το δημοκρατικό πολίτευμα δίνει σε όλους
τους πολίτες τη δυνατότητα να συμμετέχουν
στη διακυβέρνηση και να προσφέρουν στην
κοινωνία τους

Οικονομία - εργασία

Αποκλεισμός, απολύσεις,
διώξεις των αντιφρονούντων

Οικονομία - εργασία

Ελεύθερη οικονομική δραστηριότητα,
προστασία της ιδιοκτησίας, πρόνοια
για τους οικονομικά ασθενείς πολίτες,
ασφάλιση, νομική προστασία των
δικαιωμάτων του εργαζόμενου ως πολίτη

Πολιτική εξουσία

Συγκεντρωτισμός
Αυταρχισμός
Αυθαιρεσία
Κατάχρηση εξουσίας
Αναξιοκρατία
Αδιαφάνεια
Ασυδοσία
Φιλοπόλεμη милитарιστική πολιτική
Στρατοκρατία - αστυνομοκρατία

Πολιτική εξουσία

Αποκέντρωση της εξουσίας
Διάλογος - δημοκρατική διαβούλευση
Συναίνεση
Κράτος δικαίου - έλεγχος της εξουσίας
Αξιοκρατία
Διαφάνεια

Κοινωνία

Αναταραχές
Καχυποψία

Κοινωνία

Κοινωνική γαλήνη και ασφάλεια
Ανεκτικότητα - συνεργασία

Βία Εξασφάλιση της αξιοκρατίας και
Αποκλεισμός - μισαλλοδοξία της ανάδειξης των πιο ικανών με
Φανατισμός - ρατσισμός την καθιέρωση κριτηρίων και
με διαφανείς διαδικασίες
Ειρηνική και αρμονική συνύπαρξη των
ανθρώπων

Πνευματική στασιμότητα **Πνευματική πρόοδος**
Λογοκρισία, απαγορεύσεις, Νέες ιδέες, μεταρρυθμίσεις,
χειραγώγηση, υποκουλτούρα, καινοτομίες,
προπαγάνδα, ελευθερία έκφρασης
κατευθυνόμενη πληροφόρηση

Ανθρώπινα δικαιώματα **Ανθρώπινα δικαιώματα**
Παραβιάσεις Προστασία
Φυλακίσεις Ισότητα ευκαιριών
Βασανιστήρια Ανεκτικότητα
Διακρίσεις

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΑ

Αρχαιότητα

Ανατολικοί πολιτισμοί Απολυταρχία

Ελληνικές πόλεις-κράτη

- Βασιλεία
- Αριστοκρατία
- Ολιγαρχία
- Δημοκρατία

Ρώμη

- Δημοκρατία
- Μοναρχία

5ος αι. π.Χ - 15ος αι. μ.Χ.

Ανατολικό Ρωμαϊκό Κράτος Μοναρχία
Δυτικό Ρωμαϊκό Κράτος Φεουδαρχία (Μεσαιώνας)

17ος αι.

Ευρωπαϊκά κράτη Μοναρχία
Οθωμανική Αυτοκρατορία Μοναρχία

- 18ος αι.**
- Αγγλική επανάσταση
  - Αμερικανική επανάσταση (προεδρικό καθεστώς)
  - Γαλλική επανάσταση
  - Μοναρχία (Ναπολέον)

- 19ος αι.**
- Εμφάνιση σοσιαλιστικών ιδεών
  - Δημιουργία Ελληνικού κράτους (μοναρχία)

20ός αι.

Γαλλία, Πορτογαλία, Ελβετία Δημοκρατία από το 1910

Α' Παγκόσμιος Πόλεμος Νίκη της αστικής δημοκρατίας

- 1917 Οκτωβριανή Επανάσταση - σοσιαλισμός
- 1920 Κρίση της δημοκρατίας
- 1922 Φασισμός (Μουσολίνι)
- 1924 Δημοκρατία στην Ελλάδα
- 1932 Ναζισμός (Γερμανία)
- 1936 Δικτατορία του Μεταξά (Ελλάδα)

Β' Παγκόσμιος Πόλεμος

Διπολικός κόσμος Φιλελεύθερες δημοκρατίες (δυτικές χώρες)
Διευρύνεται η ψήφος των γυναικών
Λαϊκές δημοκρατίες (ανατολικές χώρες)

Ελλάδα

- 1946-1949 Εμφύλιος πόλεμος στην Ελλάδα (δεξιοί-αριστεροί) - νίκη της Δεξιάς
- 1967 Δικτατορία (χούντα των συνταγματαρχών)
- 1974 Αποκατάσταση της δημοκρατίας (μεταπολίτευση)

Κόσμος

- 1989
  - Κατάρρευση των λαϊκών δημοκρατιών στη Σοβιετική Ένωση
  - Ένωση Ανατολικής και Δυτικής Γερμανίας
- Παγκοσμιοποίηση του καπιταλισμού
- Οικονομική κρίση
- Κρίση της δημοκρατίας
- Ανθρωπιστική κρίση-κατάρρευση κοινωνικού κράτους